

napisal: Tudi on ne vé ne leka ne novih potov za svojega potepuha in ga prepusti — ciganom. Tako je torej Cankar slednjič srečno pociganil svojega junaka in v njem tisto ljudstvo, ki ga popisuje tako potepuško. Koliko blestečega talenta je s tem Cankar — pociganil!

Druga povest Cankarjeva: „V mesečini, zgodba iz doline šentflorijanske“, je satira na zunanjo konvencionalno moralo, za katero se skriva pritajena pregreha. Cankarju so najbolj zaničevanja vredni ljudje narodnjaki in rodoljubi, tem hujši, če so slučajno tudi rejeni in čislani kot prvaki. To je Cankarju največja gnusoba, in on se ne more dovolj norčevati iz časti, ki jih vživa ta družba. Kot ideal jim slika neki svet „onstran dobrega in slabega“, kjer se izprehajajo „brez predsodkov“ Cankarjevi eterični vagabundi. Zdi se, da je hotel Cankar napisati dramske prizore, nekako v Shakespearjevem žanru s primesjo demonškega faustovstva, pa mu je nastala fantastična satira meglenih kontur.

Cankar se je navadil, da gleda življenje samo skozi eno prizmo. Strašno zanikarno in obžalovanja vredno se mu zdi to življenje, in najbolj zanikarni so oni, ki mislijo, da je na svetu še kaj pohujšljivega. Zlodej je edini pametni in upoštevanja vredni človek na svetu, in njemu se približujejo v dostojanstvu bolj ali manj potepuhi in lumpje, ki globoko zaničujejo vsakega dostojnega poštenjaka, ki nima luknje v rokavu ali ki celo misli, da mora skrbeti za hišo in družino. Župani, učitelji in dacarji, sploh vsi „boljši ljudje“ — zapomnite si to in vrzite proč rodoljubje, napredek in dostojanstvo ter pojdite k zlodeju in se pociganite! Tako uči Cankar, in on je priznано — „prvi pisatelj slovenski!“ —

Največja krivica se zgodi Kostanjevcu, če se njegova povest natisne takoj za Cankarjevo. Kajti Kostanjevec bi tudi rad tako sataniral kakor Cankar, pa mu zmanjka takoj fantazije in jezik mu nima potrebne prožnosti. Pri Cankarju je vsa moč v fantaziji in čudovito elastičnem izrazu. Kdor tega nima, ga ne more posnemati. Josip Kostanjevec nam je napisal povest „Brez zadnjega poglavja“. Ta pomanjkljivost še ni tako obsodbe vredna, kajti v zadnjem poglavju bi se moral Volec ustreliti. Kupil si je revolver in ga je prinesel k postelji. Pa namestu da bi se ustrelil, hodi rajši vsak dan v gostilno, in ker se gospod Kostanjevec ni mogel odločiti, kaj bi bilo lepše, je pustil Volca, da hodi neodločen med revolverjem in gostilno semtertje.

Pomanjkanje zadnjega poglavja torej ne bi bilo še tako tragično, ako ne bi manjkalo

povesti še marsikaj drugega. Tri povesti so tu tako okorno vtaknjene druga v drugo, da se na vseh koncih vidi, kako jih je moral pisatelj tlačiti, da jih je spravil skup. Kostanjevec čedno piše, a slabo komponira in njegovo obzorje ne presega navadnega malomestnega milieuja.

Dr. E. L.

Beneški trgovec. Poslovenil Oton Zupančič. (Prevodi iz svetovne književnosti. II. zvezek.) Bolj kakor kedaj se pojavlja med nami težnja, da bi si prisvojili najvažnejša dela svetovne literature. To je vsekako vesel pojav. Saj znači vsak tak prevod korak naprej k samostojnosti. Tako nam prinaša leto za letom prestavo tega ali onega znamenitega dela, zlasti pa Shakespeara, ki je tudi pri nas že zastopan z odličnim številom svojih del. Kritika je z nekim tihim zadoščenjem registrovala te prestave. Gledé ocene tega prevoda, ki ga imamo ravnokar v rokah, smo pa že doživeli majhno predigro.

Nas zanima predvsem, da pripoznava g. Zupančič, da je izvršil prvotno prestavo po Schleglu, a da je predelal pozneje svoj prevod po izvirniku, in da torej zahteva, da se njegov prevod smatra in ocenjuje kot prestava iz angleškega. Toda že tukaj hočemo pripomniti, da tisto „predelovanje po izvirniku“ ni bilo prenatanko. Kot glavno hibo tega prevoda smatramo to, da je delal prevajavec vse premalo s slovnico, slovarjem in sploh z znanstvenimi pripomočki, in da se je vse preveč zanašal na dobri instinkt in na fantazijo. Delo je neznanstveno in precej diletantsko; povsod pogrešamo ostro očrtanih misli in le prepogosto zdrkne prestava v parafrazo. Čemu je treba pri slovenski prestavi sploh nemškega medija? Schlegla bi trebalo popolnoma izločiti. Tako pa zveni iz vsakega stiha, iz vsake prispodobe in besedne igre „fini Schleglov diskant“, da govorimo s Heinejem. Včasih seveda se izkuša g. Z. otresti tega vpliva, in takrat se mu bolj ali manj ponesreči.

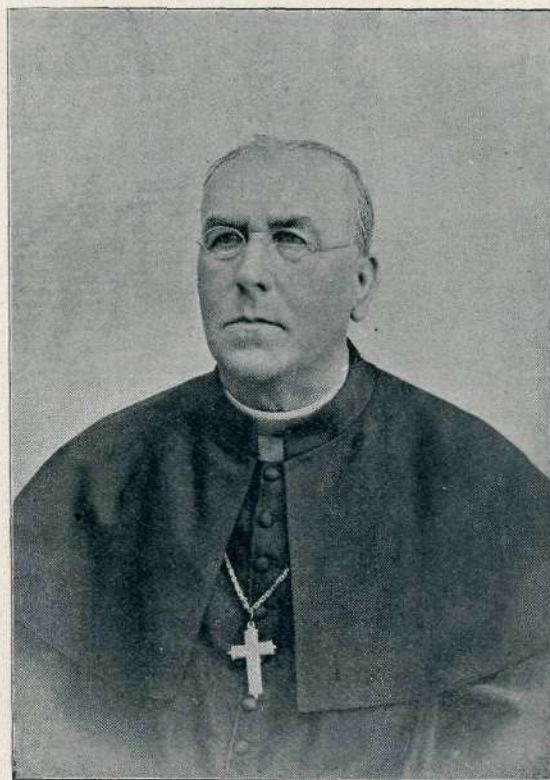
V naslednjem podajemo nekatere „paberke“, ki smo jih nabrali s Shakespearjevim slovarjem v roki. V oklepajih navajamo Zupančičeve prevode, potem pa jih korigiramo po izvirniku. Naj služijo v dokaz našim trditvam.

Str 7. Sad (potrtoš): toda sadness znači tukaj otožnost, ki je napram potrtošti širši pojem. Na drugih mestih rabi Shakespeare heaviness kot izraz za Antonijevo duševno stanje. It wearies me (sit sem je), tako rezolutne besede pristojajo slabo duševnemu stanju Antonija, ki se nam kaže tako neodločen in

pasiven; prava prestava bi bila: To me muči. — Zelo sumarično po Schleglu je preloženo: Had I such venture forth (da meni gre za toliko Schl. Z): Ko bi jaz imel toliko blaga na potu (na vodi). Str. 8. Peering in maps (škilil itd.); „škiliti“ je ljubljenska g. Z. Schlegl rabi „gucken“ toda beseda „škiliti“ nima tiste pointe prisrčnosti (Gemüthlichkeit) kakor nemški „gucken“; ports, piers, and roads (za lukami in pristani), je tautologija, ki je ni v angleščini; pier, bi se vsekakor moral predstaviti. I should not see (da gledam pesek...): gotovo je ta način prestaviti pogojni način z „da“ zelo kratek, toda v mnogih slučajih premalo izrazit. But touching (ki naj le dirnejo): ki naj se le dotaknejo. Shall I have the thought (kako imam naj misli...) ta prestava je komaj za silo dobra. Strange fellows (čudne kume): čudake. You look not well (bolni ste videti); boljše bi bilo evfemizem pridržati. (Str. 10.) Wrinkles so gube, ne brazgotine. With purpose to be (namenoma se razgrinjajo...) Ravno narobe bi bilo prav: Z namenom, da bi jih obdajal videz... of wisdom gravity profound conceit (modrosti in čestitosti globoke). Tukaj imamo tipičen slučaj, kako malo je g. Z. premislil svojo prestavo. Conceit in wisdom ni tautologija: wisdom znači znanje pridobljeno po izkušnji, conceit pa zmožnost pojmovanja. Schlegel ima Weisheit, Würdigkeit und tiefen Sinn, g. Z. pa „čestitosti globoke“. If they would speak (ušesa poslušajoča bi gnali v pogubo, ker bi zmerjala, namreč ušesa!!) Wind about my love (ker se vijete do moje ljubezni!!) Str. 13.: To hold a rival place (da bi se mogel meriti), boljše: da bi mogel tekrovati. To have it of my trust (posodijo nam na poroštvo) preveč sumarično: or for my sake? — Prozaična mesta (v drugem prizoru) so boljše prestavljena. (Str. 14.) To follow mine own teaching (slušati svoje nauke): izpolnjevat. The lottery that he has devised (loterijo je razdelil): si je izmislil. Vrhutega je pa tudi ves stavek sintaktično ponesrečen. Unmannerly (nemoško): neuljudno; dumbshow (lesen možiček?!); to be in supposition (na upanju biti?); by near guess of my memory (kakor jo [gotovino] v glavi nosim): Po Schleglu ponarejeno in ponesrečeno. Your fathers imposition depending on the caskets (gledé skrinjic) prav: naredba Vašega očeta, ki je odvisna: badge (delež, Erbteil: Schlegl): znamenje; I am aslike (lahko bi te spet?) Str. 25. Merry bond (o šaljivem listu?) o smešni pogodbi; unthrifty knave (razuzdanec): pridanič. G. Z. rabi rad najhujše izraze, kakor tudi

n. pr. pozneje strumpet (vlačuga) namesto zapeljivka.

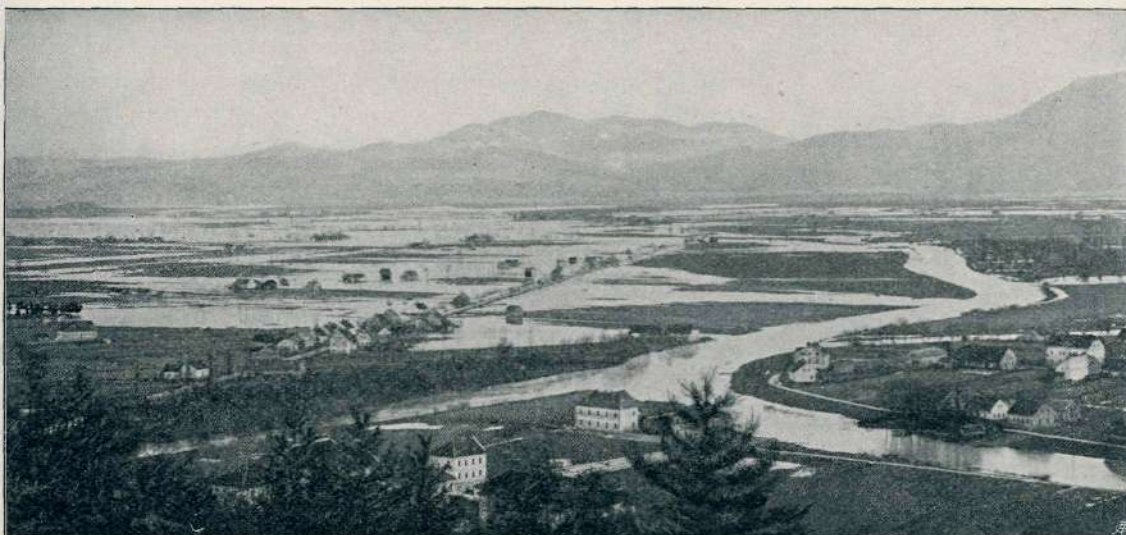
II. Dejanje. V komičnih prizorih pogrešamo finega stopnjevanja v jeziku. Launzelot ne sme govoriti „klasične“ slovenščine! Seveda je pri nas komični stil še malo razvit. I will raise the waters (jetzt geht's los: vodo hočem izpustiti!!) he had a kind of taste (cikal je po prismojenosti), toda stari Gobbo ne cika po prismojenosti, nego po nepoštenosti. Your worships friend and L. (o Vašem ponižnem slugu in L.) pravilno: Z Vašim

† Lambert Einspieler,

stolni prošt v Celovcu, predsednik „Družbe sv. Mohorja“.

blagim dovoljenjem. (Str. 31.) Set up my rest (ker sem se v to podal): ker sem zastavil svoj pokoj; besedna igra z rest in rest. Launzelot in Gobbo tudi rada zamenjavata tujke: effect – defect, pertinent – impertinent. Sreča je dobrosrčna vlačuga (!) for this gear (s svojo kramo!!); mesto je treba posloveniti: Sreča pa je zato še vendar dobra deklina. Sad ostend sloveni g. Z. zopet z najhujšo besedo: je svetohlinec! Primerjaj k temu elegantno prestavo Schl: Fein ehrbar tut! Put on the boldest suit (pridi v najdrznejših barvah veselja: po Schl): Ne posebno okusno.

POVODENJ NA BARJU V JESENI 1905.

FOTOGRAF. FR. VESEL.

I must needs tell you all: (Vso stisko ti povem): needs pomenja treba, kajti o stiski tukaj ni govora. Survey back again (naj prečitam nazaj): naj zopet prečitam. Turning his face (obrnil se je navzdol: kam pa?). Obrnil se je proč. (Str. 49.) O that estates degrees and offices (O da inetek, čin in častna mesta). Kaj je tukaj z besedo čin? Ali pomeni isto kot činovništvo? Sensible regrets (prečuvstven pozdrav) iz besede čuvstven pa ni razvidno, ali si je g. Z. pravo mislil; sensible znači čutljiv: kar se da potipati To wit (sevè): namreč. I will better the instruction (zglede izboljšam): prekosim.

Večkrat se gosp. Z. tudi oddalji od svojega mentorja Schlegla: You grow exceeding strange (prečudno ste se spremenili) toda strange ima tukaj pomen tuj, torej: Jako ste se nam odtujili, jako ste hladni; tudi na strani 59. se je primerila žalostna neizgoda: overlooked (Vaše oči bi me spregledale) pravilno je: Ah! Vaše oči so me očarale in razdelile...! He deed redeem virgin tribut (reševal je obdačene deve). Prvič je bila samo ena deva: Hesione, potem pa jih (teh dev) Heraklej ni reševal, nego Trojo je oprostil deviškega davka! O love be moderate (ljubezen preneha): Uméri se ljubezen. Riding on the ball of mine (trepečejo na mojih vzbočenimi): Kaj neki to pomeni? Ali samo počivajo na mojih očeh? Tako bi se moralo približno predstaviti. — Loving kiss (poljubček ji daj). Kako banavzično zveni ta deminutiv! Zelo neljubo spominja na naše ejej in bébé-lirike. (Str. 64.) What is mine, is

now converted to yours (se je obrnilo do Vas): Moje premoženje se je izpremenilo v Vaše. (Str. 71.) This is the fool... (Bedak je kdor zastonj posoja!): To je tisti bedak, ki je zastonj posojal! I speak now my cogitation of the matter: (kako sem to stvar zdelibeliral?!): Grozno!

Pri rimah si je g. Z. prihranil marsikak doggerel-rhyme: make-sake, door-before, receive-leave, prize-eyes, shout-doubt i. dr. O besednih dovtipih piše g. Z., da je naši dobi pošel smisel zanje, in da jih često ni poizkušal prevajati.

Tako preprosta pa ta stvar ni, kakor si jo misli g. Z. Predvsem je irelevantno, kaj mislimo mi o besedni igri, saj mora biti odločilno le to, kako je sodil o njej Shakespeare. Izborna razprava: „Das Wortspiel bei Sh. von Leopold Wurtha“, bi ga lahko v tej zadevi izdatno poučila. Iz te preiskave je razvidno, da je besedna igra pri Sh. eno najvažnejših umetniških sredstev. Vzemimo le en slučaj! V 1. stoji: I would outnight you. Ta out-night ima dvojno smisel: 1. Jaz bi vas lahko prekosi v ponočnem bdenju. 2. Lahko bi vas prekosi v naštevanju takih noči. G. Z. prestavlja: Da sva sama, pa bi vas prenočila. To je očitno napačno. In takih slučajev je še mnogo.

Stara je tudi zahteva, da naj se prida takim prestavam iz daten uvo d. Temu se je ugodilo v naši izdaji — z nekaj vrstami „Tolmača“! Seveda ker mi Slovenci poznamo Sh. tako grozno dobro...

Vrhutega pa je še tistih par vrstic spisanih iako površno in naivno, kot bi bile prepisane

tz kake šolske naloge — ako smemo soditi po krvoločnem gimnazijskem zlogu: „Dočim zgrabi v ‚Kralju Learu‘ ‚Αντζηζη‘ brezobzirno vladajoča nad dejanjem in nehanjem ljudi, vsako osebo . . . tirajoč jo v pogubo . . . Tam ozadje — elementaren vihar . . . Shylock-junak silne dosledne strasti . . . ki ga pribiča do tragičnega padca.“ — Sicer so pa tudi trditve glede ‚Αντζηζη‘ (kako „antiško“!) v „Kralju Learu“ in njen kontrast k „Beneškemu trgovcu“ v tej občnosti ravno tako neresnične, kakor trditve, da je „Beneški trgovec“ „visoka pesem trgovine“. To ni nikak estetično-kritičen uvod!

Naše vrstice so imele le ta namen, da vzpodbudé naše prevajavce h kritičnemu prevajanju. Klasična dela se naj svoji višini primerno prevajajo!

I. Kelemina.

Novi kulturni delavci v zrcalu Prešernovih poezij. Spisal dr. K. Ozvald. Gorica. Tisk. in zal. „Narodna Tiskarna. Str. 80. — Gospod pisatelj nam navaja vse Prešernove poezije, v katerih govori pesnik o naših „kulturnih delavcih“, ter razlaga in pojasnjuje potem dotična mesta. Tu čitamo marsikaj o Linhartu, Vodniku, Kastelcu in raznih pesnikih „Čebelice“, o Zupanu, o Holzapfelnu, Levičniku, Zarniku, Čopu, o takratni cenzuri, o Kopitarju in Pavšku, o abecedni vojski, o Metelku, Ravnikarju, Smoletu, Korytku, Volkmerju, Krempeljnu, o Ahaclju in Slomšku, o ilirizmu in Vrazu itd. Knjiga bo služila kot dober komentar pri proučevanju Prešernovih „Poezij“. O posameznostih se bodo pač najbrže še vnele debate. Nam se zdi preozko opredeljen tisti duševni tok, iz katerega je vzrasla mlada slovenska literatura, ako ga izvajamo z gospodom pisateljem iz „jožefinske prosvetljenosti“ (str. 5.). Jožefinstvo samo je bilo le neki stranski izrastek tedanjega duševnega gibanja in je pri nas pomenilo germanizacijo in centralizacijo. Tudi ni točno, da je „cerkvena slovenska pesem tako stara, kakor slovenska knjiga“, češ, da so že Trubar, Krelj, Dalmatin, Bohorič zlagali slovenske pesmi (str. 7.). Slovenska cerkvena pesem je stoletja starejša in je bila zelo razširjena med ljudstvom že davno pred protestanti.

Ozvaldovo knjigo prav priporočamo. Marsikatera podrobnost v Prešernovih epigramih in pšicah postane umevna po njegovih razlagah in pojasnilih.

L.

Slovensko-nemška meja na Štajerskem. Kulturno-zgodovinski in narodopisni doneski. Nabral Ante Beg. Z zemljepisnim načrtom. V Ljubljani 1905. Str. 109. — Pi-

satelj gre ob jezikovni meji od kraja do kraja. Njegovo pot označujejo imena: Muta, Sv. Primož, Sv. Jernej, Pernice, Sobota, Bela, Sveti Ožbalt, Sv. Lovrenc, Ivnicca, Radelj, Sv. Pankracij, Kaplja, Sv. Duh na Ostrem vrhu, Arvež, Lučane, Sv. Jurij na Pesnici, Svičina, Gomilica, Ernož, Spielfeld, Cmurek, Marija Snežna, Sv. Ana na Krempergu, Apače, Radgona, Prekmurje. Pisatelj pravi: „Sobota, Arvež, Gomilica, Apače so za slovenstvo izgubljeni, dasi so ti kraji pred polstoletjem bili še vsaj do polovice naši. O Sv. Lovrencu niti ne govorimo več. Zdržati, oziroma rešiti bi se še dale župnije Sv. Jernej, Pernica, Kaplja, Sv. Duh, deloma Lučane in prekmurske vasi“. (Str. 103.) V teh krajih je seveda ohranitev narodnosti večinoma odvisna od duhovnikov. Tudi g. Beg mnogo piše o tem. Seveda pride pri tem v čuden položaj kot sourednik listu, katerega edini namen je, izpodkopavati duhovščini ugled in ji pobijati voljo in veselje do javnega dela. Želimo, da bi se z organizacijo naših društev, katerih namen je narodna probuja in poglobitev verskomoralne zavesti, med katerimi je največjega pomena mladinska organizacija, ohranilo slovenstvo na teh nevarnih, tujemu navalu tako hudo izpostavljenih obmejnih krajih!

L.

HRVAŠKA.

Člani društva sv. Jeronima, ki vrši med Hrvati isto delo kot pri nas „Družba sv. Mohorja“, so prejeli za l. 1905. pet knjig, in te so:

I. **Dobar je Bog.** Pripovijest. Napisao Stjepan Eraković. 80. Str. 76. Pisatelj je posegel v tej povesti v slavonsko narodno življenje. Ivan Dominković, edini sin bogatega vaškega župana, se je zagledal v siromašno, dobro deklico Anico Beretićevo. Njegovi starši bi raje videli, da bi si izbral bolj imovito deklico, a Ivan je naposled premagal vse ovire in se oženil z Anico. Ivan ni bil hudoben mladenič, nego lahkomisljen in kot edinec razvajen, a tudi njegov oče se je brigal za vse bolje, kakor pa za svoje gospodarstvo, in zato je šlo premoženje rakovo pot. Dospela je še menica, katero je oče nekemu trgovcu lahko umno podpisal, in gospodarski polom je bil gotov. Oče je naglo umrl, a Ivan je odšel v Ameriko. Amerika ga je ozdravila in povsem izpremenjen se je vrnil čez dve leti nazaj in začel s svojo zvesto Anico novo življenje.

Pisatelj pozna dobro narodno življenje v Slavoniji, in zato se je v svoji povesti dotaknil marsikatero narodne rane, prevelike potrate pri